

#ბს-1104(კ-18)

12 სექტემბერი, 2019

წელი

ც-----ი ბს-1104(კ-18)

ქ. თბილისი

**ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ
შემდეგი შემადგენლობით:**

მაია ვაჩაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მოსამართლეები: ნუგზარ სხირტლაძე, ვასილ როინიშვილი

კასატორები (მოსარჩელები) – ც-----ი, თ-----ე

მოწინააღმდეგე მხარე (მოპასუხე) – საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო

გასაჩივრებული განჩინება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება

დავის საგანი – თანხის დაკისრება

ა ლ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი :

2017 წლის 6 ნოემბერს ც-----მა და თ-----ემ სასარჩელო განცხადებით მიმართეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას, მოპასუხის - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიმართ.

მოსარჩელებმა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსთვის ც-----ის სასარგებლოდ 1998-2000 წლებში წარმოშობილი სახელფასო დავალიანების - 1035.27 ლარის, ხოლო თ-----ის სასარგებლოდ - 597.72 ლარის ანაზღაურების დაკისრება მოითხოვეს.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილებით ც-----ის და თ-----ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლომ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ ც-----ის მიმართ, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში ირიცხება სახელფასო დავალიანება 1998-2000 წლებში მიუღებელი თანამდებობრივი სარგოს სახით 1035.27 ლარის ოდენობით. თ-----ის მიმართ, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში ირიცხება სახელფასო დავალიანება 1998-2000 წლებში მიუღებელი თანამდებობრივი სარგოს სახით

597.72 ლარის ოდენობით.

მოსარჩელე ც-----მა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს აღნიშნული დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნით მიმართა 2017 წლის 2 ოქტომბერს, ხოლო მოსარჩელე თ-----ემ 2017 წლის 12 სექტემბერს.

საქალაქო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს 2017 წლის 6 ოქტომბრის #----- წერილის თანახმად, 2017 წლის 2 ოქტომბრის განცხადების საფუძველზე, ც-----ს ეცნობა, რომ წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დასაფარად თავდაცვის სამინისტროსთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შესაბამისი ასიგნებები არ იყო გამოყოფილი, სამწუხაროდ საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო მოკლებული იყო შესაძლებლობას, დაეკმაყოფილებინა ც-----ის მოთხოვნა.

საქალაქო სასამართლომ აღნიშნა, რომ 2017 წლის 1 ივლისს ძალაში შევიდა „საჯარო სამსახურის შესახებ“ ახალი კანონი და ამავდროულად ძალადაკარგულად გამოცხადდა ძველი. დადგენილი იყო, რომ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს 2017 წლის 6 ოქტომბრის #----- წერილის თანახმად, 2017 წლის 2 ოქტომბერს ც-----ს ეცნობა, რომ წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დასაფარად თავდაცვის სამინისტროსთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შესაბამისი ასიგნებები არ იყო გამოყოფილი, სამწუხაროდ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოკლებული იყო შესაძლებლობას, დაეკმაყოფილებინა ც-----ის მოთხოვნა. ამასთან, საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დადგენილი იყო, რომ მოსარჩელე ც-----მა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს აღნიშნული დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნით მიმართა 2017 წლის 2 ოქტომბერს, ხოლო მოსარჩელე თ-----ემ 2017 წლის 12 სექტემბერს.

საქალაქო სასამართლომ განმარტა, რომ მოსარჩელე მხარის მიერ არ იქნა წარმოდგენილი ისეთი სახის მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა, რომ ც-----სა და თ-----ეს მოპასუხე მხარისათვის მიმართული ჰქონდათ 2017 წლის 1 ივლისამდე. შესაბამისად, მათ მიმართ უნდა გავრცელებულიყო 2017 წლის 1 ივლისის შემდეგ მოქმედი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის დებულებები.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ 2017 წლის 1 ივლისამდე მოქმედი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 134¹ მუხლის თანახმად, საჯარო მოსამსახურეთა მიმართ 2005 წლამდე წარმოშობილი სახელოფასო დავალიანების ანაზღაურების ვალდებულება აღიარებული იყო კანონით. შესაბამისად, აღნიშნული საკანონმდებლო დანაწესით სახელმწიფო ცალსახად განსაზღვრავდა საჯარო მოსამსახურეთა უფლებას მიუღებელ ხელოფასზე და ვინაიდან კანონმდებელმა შემოიტანა სპეციალური საკანონმდებლო რეგულაცია, ამ ტიპის მოთხოვნებზე ზოგადი სახის ნორმების გამოყენება დაუშვებელი იყო.

სასამართლომ მიუთითა, რომ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ 2017 წლის 1 ივლისის კანონი აღარ ითვალისწინებს აღნიშნული დანაწესს და შესაბამისად აღნიშნული რეგულაცია აღარ არსებობს.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა „საჯარო სამსახურის შესახებ“

საქართველოს კანონის 57-ე მუხლის მე-2 ნაწილზე, რომლის თანახმად, მოხელეს უფლება აქვს, სამსახურში მიღების დღიდან სამსახურიდან გათავისუფლების დღემდე მიიღოს შრომითი გასამრჯელო. ხოლო, მე-3 ნაწილი მიუთითებს, რომ მოხელის შრომითი გასამრჯელო მოიცავს თანამდებობრივ სარგოს და ამ კანონით გათვალისწინებულ დანამატს.

ამდენად, სასამართლომ განმარტა, რომ აღნიშნული მუხლი ასევე მიუთითებს, რომ მოსამსახურეს უფლება აქვს სამსახურში მიღების დღიდან სამსახურიდან გათავისუფლების დღემდე მიიღოს შრომითი გასამრჯელო (ხელფასი), რაც თავისთავად გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოს კანონიერ ვალდებულებას გასცეს შრომითი გასამრჯელო, ხელფასი.

შესაბამისად, სასამართლომ აღნიშნა, რომ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონით მოწესრიგებულია საჯარო სამსახურის განხორციელებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები, მოსამსახურის სამართლებრივი მდგომარეობა და სწორედ ამ კანონის 57-ე მუხლით ეკისრება ადმინისტრაციულ ორგანოს ვალდებულება გასცეს შრომითი გასამრჯელო მოსამსახურეზე, რათა მან შესრულებული სამუშაოსათვის მიიღოს ანაზღაურება. ამასთან, ამავე მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად განისაზღვრა, რომ მოხელეთა შრომითი გასამრჯელოს ფონდის ფორმირების წყაროა შესაბამისი ბიუჯეტი. საბიუჯეტო ასიგნებათა შემცირება არ შეიძლება იყოს მოხელის თანამდებობრივი სარგოს შემცირების საფუძველი.

საქალაქო სასამართლომ, აგრეთვე, მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის თანახმად, სხვა პირისაგან რაიმე მოქმედების შესრულების ან მოქმედებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნის უფლებაზე ვრცელდება ხანდაზმულობა. ამავე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, ხანდაზმულობის საერთო ვადა შეადგენს ათ წელს.

სასამართლოს მითითებით, მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელე მხარე ითხოვდა მიუღებელ ხელფასს 1998-1999-2000 წლების პერიოდზე.

ამასთან, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლი ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო მოთხოვნის წარმოშობის მომენტს უკავშირებს დროს, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. ამდენად, სასამართლომ განმარტა, რომ მოსარჩელის მიმართ ხელფასის პრემიისა და დანამატის ნაწილში უნდა გავრცელებულიყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობის ათწლიანი ვადა, აღნიშნული ვადა კი უნდა ათვლილიყო სასამართლოში სარჩელის წარდგენის თარიღიდან უკუსვლით, მიუხედავად იმისა, თუ როდის იქნა დათხოვილი პირი სამსახურიდან.

სასამართლომ განმარტა, რომ სასარჩელო განცხადებაში მითითებული მოსარჩელის მოთხოვნა – კვების კომპენსაცია წარმოადგენდა პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებას. ამდენად, მოსარჩელის მიმართ უნდა გავრცელებულიყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადა, აღნიშნული ვადა კი ასევე უნდა ათვლილიყო სასამართლოში სარჩელის წარდგენის თარიღიდან უკუსვლით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ც-----

–ის და თ-----ის სასარჩელო მოთხოვნა ხანდაზმული იყო, რაც სარჩელზე უარის თქმის საფუძველს წარმოადგენდა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს ც-----მა და თ-----ემ, რომლებმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინებით ც-----ის და თ-----ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; ძალაში დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 8 თებერვლის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოსარჩელე ც-----მა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნით მიმართა 2017 წლის 2 ოქტომბერს, ხოლო მოსარჩელე თ-----ემ - 2017 წლის 12 სექტემბერს. მოსარჩელე მხარის მიერ კი არ იქნა წარმოდგენილი ისეთი სახის მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა, რომ ც-----სა და თ-----ეს მიმართული ჰქონდათ მოპასუხე მხარისათვის 2017 წლის 1 ივლისამდე, რის გამოც მათ მიმართ უნდა გავრცელებულიყო 2017 წლის 1 ივლისის შემდეგ მოქმედი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის დებულებები, რომელიც აღარ ითვალისწინებს საჯარო მოსამსახურეთა მიმართ 2005 წლამდე წარმოშობილი სახელოფასო დავალიანების ანაზღაურების ვალდებულებას.

სააპელაციო პალატამ უურადღება გაამახვილა სააპელაციო საჩივარში მითითებულ არგუმენტებზე, კერძოდ, აპელატი მიუთითებდა, რომ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ 2017 წლის 1 ივლისის კანონის 126¹ მუხლი ადგენს გარდამავალ პერიოდს 2017 წლის 1 ივლისიდან 2017 წლის 31 დეკემბრამდე. „საჯარო სამსახურის შესახებ“ ახალი კანონის 126¹ მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, გარდამავალი პერიოდი ვრცელდება 1997 წლის 31 ოქტომბრის „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრულ საჯარო სამსახურის იურიდიულ პირებში დასაქმებულ პირებზე, რომლის „ო“ ქვეპუნქტი განეკუთვნება საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს გაერთიანებული შტაბის და სახმელეთო ჯარების თანამშრომლებს/მოსამსახურეებს.

აღნიშნულთან დაკავშირებით, პალატამ მიუთითა დღეს მოქმედი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 126¹ მუხლზე, რომლითაც დადგენილია გარდამავალ პერიოდში ამ კანონით გათვალისწინებული ზოგიერთი სამართლებრივი ურთიერთობის განხორციელების წესი.

სააპელაციო სასამართლოს მითითებით, ზემოაღნიშნული მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, გარდამავალ პერიოდად ჩაითვალოს 2017 წლის 1 ივლისიდან 2018 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდი, ხოლო საჯარო დაწესებულებაში შრომითი გასამრჯელოს დადგენისა და წახალისების მიზნებისათვის – 2017 წლის 1 ივლისიდან 2017 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდი, გარდა ამ მუხლის 1¹ პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა.

ამავე მუხლის 1¹ პუნქტით, 126¹ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული გარდამავალი პერიოდის დასრულების ვადად განისაზღვრა 2018 წლის 31 მარტი. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ დასახელებულ მუხლში მითითებულია სტრუქტურები, რომელთა თანამშრომელთა მიმართაც ვრცელდება ზემოაღნიშნული მუხლის მოქმედება. კერძოდ, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების, კულტურისა და სპორტის და საგარეო საქმეთა სამინისტროების, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის უშუალო დაქვემდებარებაში არსებული სპეციალური დანიშნულების სახელმწიფო დაწესებულებების – საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურის და მათი სისტემის (სტრუქტურის) თანამშრომელთა, მათ შორის, მათ სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირების თანამშრომელთა, მიმართ. პალატამ მიიჩნია, რომ მოსარჩელები არ შეიძლება მოაზრებული ყოფილიყვნენ დღეს მოქმედი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 126¹ მუხლის 1¹ პუნქტის ჩამონათვალში.

სააპელაციო სასამართლოს მითითებით, მოსარჩელეთა მიმართ ხელფასის ნაწილში უნდა გავრცელებულიყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობის ათწლიანი ვადა, რაც ათვლილი უნდა იქნეს სასამართლოში სარჩელის წარდგენის თარიღიდან უკუსვლით, მიუხედავად იმისა, თუ როდის იქნა დათხოვილი პირი სამსახურიდან.

ამასთან, პალატამ განმარტა, რომ სასარჩელო განცხადებაში მითითებული მოსარჩელეთა მოთხოვნა – კვების კომპენსაცია წარმოადგენდა პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებას. ამდენად, მათ მიმართ უნდა გავრცელებულიყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადა, აღნიშნული ვადა კი ასევე ათვლილი უნდა ყოფილიყო სასამართლოში სარჩელის წარდგენის თარიღიდან უკუსვლით.

სააპელაციო პალატამ დამატებით მიუთითა საქმეში წარმოდგენილ საქართველოს შეიარაღებული ძალების სახმელეთო ჯარების დ----- ბრიგადის ცნობებზე, რომელშიც წლების, თვეებისა და კომპონენტების მიხედვით ჩამოთვლილია მოსარჩელეთათვის გადასაცემი თანხები. პალატამ აღნიშნა, რომ წერილის შინაარსი არ განიმარტებოდა ვალდებულების აღიარებად, რაც მოსარჩელეთა სასარგებლოდ იმოქმედებდა ხანდაზმულობის ვადებზე; აღნიშნული წერილი მხოლოდ და მხოლოდ ინფორმაციული ხასიათის იყო.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებები და მიიჩნია, რომ ც-----ისა და თ-----ის სასარჩელო მოთხოვნა ხანდაზმული იყო, რაც გახდა სარჩელზე უარის თქმის საფუძველი.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს ც-----მა და თ-----ემ, რომლებმაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

კასატორების მითითებით, სასამართლო ვალდებული იყო ახალი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ კანონის 126¹ მუხლის შესაბამისად ეხელმძღვანელა „საჯარო სამსახურის შესახებ“ 1997 წლის საქართველოს კანონის 134¹ მუხლით და დაეკმაყოფილებინა მათი მოთხოვნა 1998-2000 წლების სახელფასო დავალიანების ანაზღაურების შესახებ. კასატორების განმარტებით, 126¹ მუხლი ადგენს გარდამავალ პერიოდს, რაც არასწორად განმარტა სასამართლომ.

ამასთან, კასატორების მოსაზრებით, სასამართლო უსაფუძვლოდ ადგენს მათი სარჩელის ხანდაზმულობას, რადგან საქართველოს თავდაცვის სამინისტრომ წერილობით 2017 წლის 21 სექტემბრისა და 2017 წლის 4 ოქტომბრის სახელფასო დავალიანების ცნობებით და 2017 წლის 6 ოქტომბრის წერილით დაადასტურა და აღიარა მათი 1998-2000 წლების სახელფასო დავალიანება, ე.ი. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 137-ე მუხლის თანახმად შეწყდა ხანდაზმულობის ვადის დენა და ამავე კოდექსის 141-ე მუხლის მიხედვით, მათ საქმეზე ხანდაზმულობის ვადის ათვლა დაიწყო 2017 წლის 6 ოქტომბერს, რის გამოც სარჩელი ხანდაზმული არ იყო.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 5 ოქტომბრის განჩინებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 13 დეკემბრის განჩინებით ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი კვების კომპენსაციის ანაზღაურებაზე უარის თქმის ნაწილში მიჩნეულ იქნა დაუშვებლად და აღნიშნულ ნაწილში უცვლელად დარჩა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება; ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი დანარჩენ ნაწილში მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და მისი განხილვა დაინიშნა მხარეთა დასწრების გარეშე.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების კანონიერება-დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი დაშვებულ ნაწილში უნდა დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება დაშვებულ ნაწილში და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც ც-----ისა და თ-----ის სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს სახელფასო დავალიანების ნაწილში, მოპასუხეს - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ც-----ის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს 1998-2000 წლებში მიუღებელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება 445.27 ლარის ოდენობით; მოპასუხეს - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თ-----ის სასარგებლოდ უნდა

დაეკისროს 1998-1999 წლებში მიუღებელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება 302.72 ლარის ოდენობით.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქმის მასალებში ასახულ შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებზე: ც-----ის მიმართ, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში ირიცხება სახელფასო დავალიანება 1998-2000 წლებში მიუღებელი თანამდებობრივი სარგოს სახით 1035.27 ლარის ოდენობით. თ-----ის მიმართ, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში ირიცხება სახელფასო დავალიანება 1998-2000 წლებში მიუღებელი თანამდებობრივი სარგოს სახით 597.72 ლარის ოდენობით.

მოსარჩელე ც-----მა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს აღნიშნული დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნით მიმართა 2017 წლის 2 ოქტომბერს, ხოლო მოსარჩელე თ-----ემ 2017 წლის 12 სექტემბერს.

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს 2017 წლის 6 ოქტომბრის #----- წერილის თანახმად, 2017 წლის 2 ოქტომბრის განცხადების საფუძველზე, ც-----ს ეცნობა, რომ წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დასაფარად თავდაცვის სამინისტროსთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შესაბამისი ასიგნებები არ იყო გამოყოფილი, სამწუხაროდ საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო მოკლებული იყო შესაძლებლობას, დაეკმაყოფილებინა ც-----ის მოთხოვნა.

საკასაციო პალატა უპირველესად განმარტავს, რომ რამდენადაც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 13 დეკემბრის განჩინებით ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი კვების კომპენსაციის ანაზღაურებაზე უარის თქმის ნაწილში მიჩნეულ იქნა დაუშვებლად და აღნიშნულ ნაწილში უცვლელად დარჩა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება, საკასაციო სასამართლო განსახილველ დავასთან მიმართებით სასარჩელო მოთხოვნის მხოლოდ დანარჩენი ნაწილის საფუძვლიანობასთან დაკავშირებით იმსჯელებს.

საკასაციო პალატა უპირველესად მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქციის 21-ე მუხლის პირველ პუნქტზე (ამჟამად მოქმედი რედაქციის მე-19 მუხლი), რომლის თანახმად, საკუთრება და მემკვიდრეობის უფლება აღიარებული და ხელშეუვალია. დაუშვებელია საკუთრების, მისი შეძენის, გასხვისების ან მემკვიდრეობით მიღების საყოველთაო უფლების გაუქმება. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „აღნიშნული კონსტიტუციური დებულებით აღიარებულია საკუთრების ინსტიტუტის, როგორც დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ საფუძვლად არსებული ღირებულების კონსტიტუციური მნიშვნელობა, რომელიც ინდივიდის პიროვნული თავისუფლებისა და ინდივიდუალური თვითრეალიზების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს კომპონენტს წარმოადგენს. „საკუთრების უფლება ადამიანის არა მარტო არსებობის ელემენტარული საფუძველია, არამედ უზრუნველყოფს მის თავისუფლებას, მისი უნარისა და შესაძლებლობების ადეკვატურ რეალიზაციას, ცხოვრების საკუთარი პასუხისმგებლობით წარმართვას. ყოველივე ეს კანონზომიერად განაპირობებს ინდივიდის კერძო ინიციატივებს ეკონომიკურ სფეროში, რაც ხელს უწყობს ეკონომიკური ურთიერთობების,

თავისუფალი მეწარმეობის, საბაზრო ეკონომიკის განვითარებას, ნორმალურ, სტაბილურ სამოქალაქო ბრუნვას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 2 ივლისის #1/2/384 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – დავით ჯიმშელიშვილი, ტარიელ გვეტაძე და ნელი დალაღიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-5).

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დადგენილი პრაქტიკის თანახმად, „იმისათვის, რომ პირმა შეძლოს საკუთრების უფლებით პრაქტიკული სარგებლობა, არ არის საკმარისი მისთვის აბსტრაქტული საკუთრებითი გარანტიის მინიჭება. მან ასევე უნდა ისარგებლოს იმგვარი სამოქალაქო, კერძოსამართლებრივი წესრიგით, რომელიც შესაძლებელს გახდის საკუთრების უფლებით შეუფერხებელ სარგებლობას და, შესაბამისად, სამოქალაქო ბრუნვის განვითარებას. საკუთრების კონსტიტუციურ-სამართლებრივი გარანტია მოიცავს ისეთი საკანონმდებლო ბაზის შექმნის ვალდებულებას, რომელიც უზრუნველყოფს საკუთრებითი უფლების პრაქტიკულ რეალიზებას და შესაძლებელს გახდის საკუთრების შეძენის გზით ქონების დაგროვებას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის #3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანიის მოქალაქე ჰეიკე ქრონჰეისტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-33).

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ საქართველოს კონსტიტუციის 21-ე მუხლით განმტკიცებული საკუთრების უფლება არ არის მხოლოდ დეკლარაციული ხასიათის. იგი წარმოადგენს მთელი რიგი ქონებრივი ურთიერთობებისა და სხვაგვარი სამართლებრივი შედეგების წარმოშობის უმთავრეს წინაპირობას. ამასთან, საკუთრების უფლების დაცულობის უზრუნველყოფის საჭიროება არ არის ფორმალური და სწორედ აღნიშნული წარმოადგენს დემოკრატიული სახელმწიფოს ქვაკუთხედს, რამდენადაც საკუთრების უფლების დაცვით მიღწეულ უფლების ქმედით რეალიზებაზეა დამოკიდებული საქართველოს კონსტიტუციით რეგლამენტირებულ ადამიანის მთელ რიგ უფლებათა შემდგომი განხორციელება. საკუთრების უფლების გარანტირებულობა და მისი კონსტიტუციური მოწესრიგება განაპირობებს, მათ შორის, პირის შესაძლებლობას, საკუთარი სურვილის შესაბამისად, თავისუფალი ნების საფუძველზე განკარგოს და შეიძინოს ქონებრივი უფლებები. ქონებრივ უფლებათა განკარგვისა და შეძენის ყველაზე ფართოდ გავრცელებულ საშუალებას კი, თავის მხრივ, ხელშეკრულება წარმოადგენს. საქართველოს კონსტიტუციის 21-ე მუხლის სამართლებრივი შინაარსიდან გამომდინარე, სახელმწიფო კისრულობს, ერთი მხრივ, პოზიტიურ ვალდებულებას, თავისუფალი შეთანხმებების აღსრულებისათვის სათანადო ფაქტობრივი თუ სამართლებრივი გარანტიების შექმნის გზით უზრუნველყოს თავისუფალი ნების გამოხატვის საფუძველზე ქონებრივ უფლებათა განკარგვის შესაძლებლობა, ხოლო, მეორე მხრივ, სახელმწიფო ნეგატიური ვალდებულების ფარგლებში, ვალდებულია თავად არ ხელყოს ეროვნული და საერთაშორისო კანონმდებლობით გათვალისწინებული საკუთრების უფლება.

საკასაციო პალატა მიუთითებს 1997 წლის 31 ოქტომბერს მიღებულ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 134¹ მუხლზე, რომლის თანახმად, 2005 წლის 1 იანვრამდე სამსახურიდან გათავისუფლებულ საჯარო მოსამსახურეზე კუთვნილი თანხის (გარდა ამ კანონით განსაზღვრული

კომპენსაციისა) გაცემა განხორციელდეს წინა წლებში წარმოქმნილი საბიუჯეტო დავალიანების დაფარვის წესის შესაბამისად.

ზემოხსენებულ სამართლებრივ საფუძველზე დაყრდნობით, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ 2017 წლის 1 ივლისამდე მოქმედი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული იყო სამსახურიდან გათავისუფლებულ საჯარო მოსამსახურეთა უფლება, შესაბამისი საჯარო დაწესებულებებიდან მოეთხოვათ წინა წლებში წარმოქმნილი საბიუჯეტო დავალიანების დაფარვა. ამდენად, მითითებული მუხლით რეგლამენტირებულია საჯარო მოსამსახურეზე წინა წლებში წარმოშობილი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება, რაც წარმოადგენს დავალიანების კანონისმიერ აღიარებას. თუმცა 2017 წლის 1 ივლისს ამოქმედებული „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონი ანალოგიური შინაარსის შემცველ დანაწესს არ ითვალისწინებს. ამდენად, განსახილველ შემთხვევაში, საქმეზე დადგენილად მიჩნეული ფაქტობრივი გარემოება, კერძოდ, მოსარჩელების - ც-----ისა და თ-----ის მიერ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსათვის აღნიშნული დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნით 2017 წლის 1 ივლისის შემდგომ მიმართვა, წარმოშობს საკასაციო სასამართლოს მხრიდან იმის შეფასების აუცილებლობას, გააჩნდათ თუ არა აღნიშნულ პირებს ახალი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოქმედების პირობებში აუნაზღაურებელი სახელფასო დავალიანების მოთხოვნის უფლება.

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლით განმტკიცებულია საკუთრების უფლება. მითითებული მუხლის თანახმად, ყოველ ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს აქვს თავისი საკუთრებით შეუფერხებელი სარგებლობის უფლება. მხოლოდ საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის შეიძლება ჩამოერთვას ვინმეს საკუთრება კანონითა და საერთაშორისო სამართლის ზოგადი პრინციპებით გათვალისწინებულ პირობებში. ამასთან, წინარე დებულებები არანაირად არ აკნინებს სახელმწიფოს უფლებას, გამოიყენოს ისეთი კანონები, რომელთაც ის აუცილებლად მიიჩნევს საერთო ინტერესების შესაბამისად საკუთრებით სარგებლობის კონტროლისათვის, ან გადასახდებისა თუ მოსაკრებლების ან ჯარიმების გადახდის უზრუნველსაყოფად.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ საქმეზე კოპეცკი სლოვაკეთის წინააღმდეგ (*Kopecký v. Slovakia*), No. 44912/98, 28.9.04 (დიდი პალატა)) გაკეთებულ განმარტებებზე, რომლებიც შემდგომ მეორდება სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალშიც (*Centro Europa 7 S.r.l* და დისტეფანო იტალიის წინააღმდეგ (*Centro Europa 7 S.r.l and Di Stefano v. Italy*), No. 38433/09, 07.06.2012, 73-ე პარაგრაფი), კერძოდ, სასამართლო აღნიშნავს, რომ **„როდესაც საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული ინტერესი მოთხოვნის ბუნებისაა, პირს, რომელსაც ის გააჩნია შესაძლოა მიჩნეულ იქნეს „ლეგიტიმური მოლოდინის“ მქონედ თუ აღნიშნული ინტერესის არსებობისთვის საკმარისი და სათანადო საფუძველი არსებობს ეროვნულ სამართალში, მაგალითად სადაც**

არსებობს ეროვნულ სასამართლოებში დამკვიდრებული პრაქტიკა/პრეცედენტული სამართალი, რომელიც აღნიშნულის არსებობას ადასტურებს...“ ..თუმცა, კერძო ლეგიტიმური მოლოდინი ვერ წარმოიშვება, როდესაც დავა ეხება ეროვნული სამართლის მართებულ ინტერპრეტაციასა და გამოყენებას და მომჩივნის პოზიცია უარყოფილია ეროვნული სასამართლოების მიერ.“

„ლეგიტიმური მოლოდინის“ საკითხთან მიმართებით, აგრეთვე, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ მნიშვნელოვანი განმარტებები იქნა გაკეთებული საქმეზე რამაერი და ვან ვილიგენი ნიდერლანდების წინააღმდეგ (*Ramaer and Van Willigen v. the Netherlands*), No. 34880/12, 23.10.2012. 81-ე პარაგრაფი), სადაც სასამართლომ აღნიშნა, რომ „მომჩივნების მოლოდინები არ ეფუძნებოდა რაიმე სამართლებრივ დანაწესს ან სამართლებრივ აქტს, როგორცაა, მაგალითად, სასამართლოს გადაწყვეტილება. ისინი უფრო ეყრდნობოდა იმედს, რომ მათ გაუხანგრძლივებდნენ ან განუახლებდნენ სადაზღვევო ხელშეკრულებებს იმ პირობებით, რომლებიც ძველ პირობებთან შედარებით ნაკლებად ხელსაყრელი მათთვის არ იქნებოდა. **სასამართლომ საკუთარ პრეცედენტულ სამართალში უკვე არაერთხელ გაამახვილა ყურადღება განსხვავებაზე სარგებლის მიღების იმედსა (როგორი გასაგებიც არ უნდა იყოს ეს იმედი) და ლეგიტიმურ მოლოდინს შორის, რომელიც აუცილებელია, იყოს უფრო კონკრეტული ბუნების ვიდრე უბრალო იმედი და ეფუძნებოდეს სამართლებრივ დანაწესს ან სამართლებრივ აქტს.“**

ამდენად, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ 1997 წლის 31 ოქტომბერს მიღებულ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონში 134¹ მუხლის განმტკიცებით, ანუ სამართლებრივი აქტით მიუღებელი სახელფასო დავალიანების მიღების უფლების მოწესრიგებით სამსახურიდან გათავისუფლებულ საჯარო მოსამსახურეებს წარმოეშვათ ლეგიტიმური მოლოდინი იმისა, რომ ისინი შეძლებდნენ გათავისუფლებამდე წარმოშობილი სახელფასო დავალიანებების მიღებას. ამასთან, საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მე-2 ნაწილზე, რომლის თანახმად, ხანდაზმულობის ვადა იმ მოთხოვნებისა, რომლებიც წარმოიშობა პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებებიდან, სამი წელია. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2014 წლის 30 ოქტომბრის განჩინებაზე (საქმე #ბს-312-308(კ-14)), სადაც განიმარტა, რომ „...საკასაციო სასამართლო საჭიროდ მიიჩნევს ყურადღება გაამახვილოს ხანდაზმულობის ინსტიტუტის არსებობის მიზნებზე, რაც უმთავრესად სამართლებრივი სტაბილურობის ხელშეწყობასა და პირის უფლებების დროულად განხორციელებაში გამოიხატება. ხანდაზმულობის ვადების არარსებობის პირობებში უფლება უსასრულოდ იქნებოდა გაურკვეველ მდგომარეობაში და მისი არა მარტო დაცვა, არამედ არსებობაც ეჭვის ქვეშ დადგებოდა. ხანდაზმულობის ვადების არსებობა კი სამართალურთიერთობის მონაწილეებს აიძულებს დროულად იზრუნონ საკუთარი უფლებების განხორციელებასა და დაცვაზე, ხოლო სასამართლოს – შესაძლებლობას აძლევს შედარებით გონივრულ დროში

გადაწყვიტოს დავა. ამასთან, საყურადღებოა, რომ ხანდაზმულობის ვადების არსებობა გამორიცხავს პირის შესაძლებლობას მისთვის ხელსაყრელ დროს მიმართოს სასამართლოს. **საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ ხანდაზმულობის ვადა არ გულისხმობს დროის გაურკვეველ პერიოდს. მას აქვს დასაწყისი და დასასრული. ხანდაზმულობის ვადის სწორად გამოთვლისას კი მნიშვნელოვანია მისი დენის დაწყების მომენტის განსაზღვრა.**“

შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ რამდენადაც კანონმდებლობით უფლების განხორციელება ხანდაზმულობის გარკვეულ ვადებს უკავშირდება, საკანონმდებლო დონეზე მიუღებელი სახელოფასო დავალიანების მოთხოვნის უფლების განმტკიცებამდე მისი რეალიზებაც ხანდაზმულობის კონკრეტული, კერძოდ, სამწლიანი ვადით იყო შეზღუდული. თუმცა მითითებული საკანონმდებლო მოწესრიგების შედეგად, აღნიშნული დავალიანების მიღების მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის დინება შეწყდა, ხოლო ახალი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონით სახელოფასო დავალიანების მიღების უფლების გაუთვალისწინებლობამ არა თუ გამორიცხა ამ უფლების ახალი კანონის მოქმედების პერიოდში რეალიზების შესაძლებლობა, არამედ, ფაქტობრივად, შექმნა ხსენებული მოთხოვნის მიმართ ხანდაზმულობის ვადის დენის ხელახლა დაწყების საფუძველი. შესაბამისად, ახალი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის ამოქმედების მომენტიდან მიუღებელი სახელოფასო დავალიანების მიღების შესაძლებლობა კვლავ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადით შემოიზღუდა.

საკასაციო სასამართლო განმეორებით მიუთითებს საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებზე, კერძოდ, მოსარჩელე ც-----მა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს სახელოფასო დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნით მიმართა 2017 წლის 2 ოქტომბერს, ხოლო მოსარჩელე თ-----ემ 2017 წლის 12 სექტემბერს. ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოსარჩელეებს დაცული აქვთ სახელოფასო დავალიანების მიღების მოთხოვნის წარდგენის საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადა.

ამასთან, საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ გარდამავალ დებულებებთან დაკავშირებით გაკეთებულ შეფასებებს და აღნიშნავს, რომ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 126¹ მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, გარდამავალ პერიოდად ჩაითვალა 2017 წლის 1 ივლისიდან 2019 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდი, ხოლო საჯარო დაწესებულებაში შრომითი გასამრჯელოს დადგენისა და წახალისების მიზნებისთვის – 2017 წლის 1 ივლისიდან 2017 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდი, გარდა ამ მუხლის 1¹ პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა. ამავე მუხლის 1¹ პუნქტის თანახმად კი, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების, კულტურისა და სპორტის და საგარეო

საქმეთა სამინისტროების, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის უშუალო დაქვემდებარებაში არსებული სპეციალური დანიშნულების სახელმწიფო დაწესებულებების - საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურის და მათი სისტემის (სტრუქტურის) თანამშრომელთა, მათ შორის, მათ სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირების თანამშრომელთა, მიმართ ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული გარდამავალი პერიოდის დასრულების ვადად განისაზღვროს 2018 წლის 31 მარტი.

საკასაციო სასამართლო სააპელაციო სასამართლოს შეფასებათა საწინააღმდეგოდ განმარტავს, რომ 126¹ მუხლი 1¹ პუნქტი წარმოადგენს ნორმის დაზუსტებას, რომელიც მასში მითითებულ სამსახურებს გამოყოფს ზოგადი დანაწესიდან და მათთვის განსაზღვრავს გარდამავალი პერიოდის დასრულების კონკრეტულ ვადას. ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 126¹ მუხლის 1¹ პუნქტში საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიუთითებლობა არ გულისხმობს იმას, რომ ამ უკანასკნელში დასაქმებულ პირთა მიმართ არ ვრცელდება „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის 126¹ მუხლით განსაზღვრული გარდამავალი პერიოდი.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი დაშვებულ ნაწილში უნდა დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება დაშვებულ ნაწილში და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც ც-----ისა და თ-----ის სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს სახელფასო დავალიანების ანაზღაურების ნაწილში, მოპასუხეს - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ც-----ის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს 1998-2000 წლებში მიუღებელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება 445.27 ლარის ოდენობით; მოპასუხეს - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თ-----ის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს 1998-1999 წლებში მიუღებელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება 302.72 ლარის ოდენობით.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. ც-----ისა და თ-----ის საკასაციო საჩივარი დაშვებულ ნაწილში დაკმაყოფილდეს;

2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 აპრილის განჩინება დაშვებულ ნაწილში და

მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. ც-----ისა და თ-----ის სარჩელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურების ნაწილში დაკმაყოფილდეს;

4. მოპასუხეს - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ც-----ის სასარგებლოდ დაეკისროს 1998-2000 წლებში მიუღებელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება 445.27 ლარის ოდენობით;

5. მოპასუხეს - საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თ-----ის სასარგებლოდ დაეკისროს 1998-1999 წლებში მიუღებელი სახელფასო დავალიანების ანაზღაურება 302.72 ლარის ოდენობით;

6. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე

მ. ვაჩაძე

მოსამართლეები:

ნ. სხირტლაძე

ვ. როინიშვილი